

Oproep aan alle Leidse politieke partijen

voor de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026

Ambitie tonen, doelen concretiseren en daadkracht laten zien om de klimaatcrisis aan te pakken.

U bent op dit moment bezig om uw verkiezingsprogramma's te schrijven voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Een **coalitie van Leidse organisaties en initiatieven** heeft als ruggeleuning onderstaand klimaatmanifest opgesteld.

Een van de meest urgente kwesties voor Leiden en haar inwoners is de opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan. 2024 was wereldwijd het warmste jaar sinds metingen begonnen, en daarbij is de opwarming van de aarde voor het eerst boven de 1,5°C gekomen, vergeleken met het pre-industriële tijdperk. Maatregelen zijn onontkoombaar. De meest concrete kunnen genomen door het lokale bestuur.

Gelukkig heeft Leiden al positieve stappen gezet voor een leefbare stad. Onderzoek wijst echter ook uit dat die nog onvoldoende zijn om de doelstellingen van het Klimaatakkoord voor 2030 en 2040 te behalen. Burgers snakken naar concreet klimaatbeleid en het Leidse burgerberaad van 2024 laat een groot draagvlak zien voor de nodige versnelling. Samenwerking van overheid en burgers kan ervoor zorgen dat de stad groener, schoner en leefbaarder wordt. Leiden wordt zo weerbaarder tegen toekomstige bedreigingen als hitte- en wateroverlast. Vandaar deze oproep!

Een leefbaar klimaat is een basisvoorwaarde voor alle plannen die voor onze stad gemaakt worden. Wij roepen alle Leidse politieke partijen op deze punten op te nemen in hun programma. Laat zien dat jullie de toekomst van komende generaties serieus nemen.

1. Het eerlijke verhaal vertellen over de klimaatcrisis, over de noodzakelijke maatregelen en wat iedereen zelf kan doen

Waarom?

Het ontkennen of bagatelliseren van de klimaatcrisis is zinloos. In Nederland zitten we al boven de 1,5 graad temperatuurstijging en landelijk en lokaal lopen we achter op de doelen voor CO₂-reductie. Daarom zijn zowel stevige lokale klimaatmaatregelen nodig als steun aan burgers voor verduurzaming. We vragen hier uitdrukkelijk om regie van de gemeente bij de noodzakelijke transities en een beleid dat bewoners en bedrijven actief betreft en ondersteunt bij de complexe opgaven die we te vervullen hebben.

Concrete maatregelen:

- Vertel als gemeente en als politieke partijen het eerlijke verhaal over de klimaatcrisis. Wees duidelijk over de noodzaak van klimaataanpak bij alle informatie aan bewoners, feitelijk, zonder te polariseren.
- Vertel welke maatregelen nodig zijn en wat bewoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en het onderwijs kunnen doen.
- Laat de gemeente het voorbeeld geven; ga met bewoners in gesprek, nodig uit om mee te denken en te doen en vergroot de klimaatweerbaarheid van de stad.

Extra actiepunten: • Bewonersinitiatieven hebben last van de verkokering van duurzaamheidsbeleid in de gemeentelijke diensten; we pleiten daarnaast voor een gemeentelijk Duurzaamheidscentrum waar burgers altijd terecht kunnen voor vragen en hulp, óók organisatorische en financiële hulp.

2. Klimaatrechtvaardigheid: de sterkste schouders de zwaarste lasten laten dragen; alle maatregelen betaalbaar maken voor iedereen

Waarom?

De benodigde energietransitie dreigt onbedoeld de sociale ongelijkheid te vergroten. Veel mensen ervaren het als onrechtvaardig om op te draaien voor de CO₂-reductie wanneer ze wonen in tochtige huizen. Ook is het onterecht dat mensen met een dikkere portemonnee kunnen investeren in bijvoorbeeld warmtepompen, isoleren van hun huizen en elektrische auto's en daarvan profiteren. Maar ook lagere inkomensgroepen beseffen dat ingrijpen nodig is ten behoeve van een leefbare wereld voor toekomstige generaties. Er liggen zeker kansen om mensen te betrekken bij de klimaat- en energietransitie. De bereidheid is er.

Belangrijke knelpunten om actief mee te doen zijn: geldgebrek voor duurzame oplossingen, de slechte woningen en onduidelijke regelgeving van de overheid.

Concrete maatregelen:

- De kosten van de energietransitie en andere maatregelen kunnen rechtvaardiger verdeeld worden. De sterkste schouders kunnen de zwaarste lasten dragen.
- Help actief mensen met lage inkomens te verduurzamen en laat rijke burgers en bedrijven naar vermogen meebetalen.
- Versterk de huidige aanpak bij de verduurzaming van huizen (buurt-energieadviseurs, energiecoaches en energiefixers) door ook steun te bieden aan mensen met lage inkomens bij het organiseren en financieren van verduurzaming.

Extra actiepunt: • Verhoog de gemeentelijke WOZ-belasting voor de duurdere woningen om zo extra geld te kunnen besteden aan de energietransitie.

3. Energietransitie: Bewoners zeggenschap geven

Waarom?

Het meedoen en zelf doen van bewoners is essentieel om duurzame campagnes van de gemeente zoals het ontwikkelen van warmtenetten of het gasvrij maken van wijken te doen slagen. Bovendien loopt er al een flink aantal buurt- en individuele initiatieven om duurzame energie op te wekken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van aardwarmte en aquathermie.

Concrete maatregelen:

- Werk samen met lokale coöperaties en bewonersinitiatieven bij alternatieven voor grootschalige, commerciële warmtenetten.
- Faciliteer collectieve initiatieven die lage-temperatuuroplossingen ontwikkelen met lokale duurzame bronnen (o.a. aardwarmte en water).
- Geef ook ruimte aan duurzame opwek in lokaal eigendom, zodat er levensvatbare energiegemeenschappen ontstaan.

Extra actiepunt: • Betrek burgers actief bij het vinden van de beste warmteoplossing in de wijken.

4. Klimaatadaptatie: voortvarend werk maken van maatregelen voor aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering; planten van bomen en struiken

Waarom?

De gevolgen van klimaatverandering zijn nu al zichtbaar en zullen zich naar de inzichten van experts (bijv. KNMI, RIVM) in versneld tempo doen voelen, in de vorm van hitte, verdroging, wateroverlast en verzilting van grondwater. Gemeenten hebben in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie afgesproken om een stresstest (voor een veranderend klimaat) uit te voeren, hierover met partijen in de gemeente te spreken én op basis van de stresstest en de gesprekken een gemeentelijk uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie te maken. Leiden heeft gelukkig al sinds 2022 een hitteplan, Er is echter structureel beleid nodig om Leidse woningen en wijken aan te passen en bewoners voor te bereiden op langdurige hittegolven.

Concrete maatregelen:

- Zorg voor een gemeentelijk uitvoeringsplan klimaatadaptatie op basis van stresstesten en in nauwe samenwerking met maatschappelijke partijen (natuurorganisaties, bouwondernemingen, waterschappen e/d.).
- Maak de uitgangspunten van het adaptatieplan onderdeel van bouw- en renovatieverordeningen.
- Zorg voor voldoende koelte-eilanden, met veel groen.
- Zorg voor voldoende regenwaterbeheer in wadi's (water-afvoer drainage en infiltratie).

Extra actiepunten: • Ontwikkel een voorlichtingscampagne, wat te doen bij hitte- en wateroverlast.

5. Gezonde voeding: verkleining van de ecologische voetafdruk stimuleren

Waarom?

Gezond en milieuvriendelijk voedsel is belangrijk omdat het zowel de gezondheid van mensen bevordert als de planeet beschermt. De productie van vlees en zuivel belast het milieu meer dan plantaardige alternatieven. Ons voedselsysteem zorgt voor een substantieel deel van broeikasgassen als distikstofoxide (N₂O) en methaan (CH₄) en draagt in hoge mate bij aan het stikstofprobleem. De eiwittransitie naar meer plantaardig voedsel moet dus versneld worden. Daarnaast heeft het vervoer van voeding over de wereld impact op het klimaat. Daarom moet lokale en regionale voedselproductie gestimuleerd worden.

Concrete maatregelen:

- Zet een campagne op om de burgers bewust te maken van het belang van de eiwittransitie.
- Maak de stad vrij van vleesreclames.
- Ondersteun buurt-moestuinen en voedselbossen.

Extra actiepunten: • Organiseer samen met het onderwijs, de horeca, supermarktondernemers en groene organisaties activiteiten in de stad rond plantaardig vers en biologisch eten.

6. Biodiversiteit: dieren- en plantensoorten beschermen, de natuurkwaliteit in de stad verbeteren, prioriteit geven aan natuurbeheer van bermen en water, natuurinclusief bouwen en renoveren stimuleren

Waarom?

De soortenrijkdom die nodig is voor gezonde natuur neemt snel af in Leiden. Een diverse en sterke natuur zorgt voor de opname van CO₂, voor de bestuiving van planten en voor waterzuivering. Met natuurinclusief bouwen is veel ecologische winst te behalen. Zónder de extra kosten die het achteraf nog aanbrengen van maatregelen met zich meebrengt. Het gaat hierbij om gebouwen en openbare ruimte, om zowel de aanleg als het beheer. Natuurinclusief bouwen en ontwikkelen is niet alleen goed voor planten en dieren. Ook mensen hebben voordeel van een groene wijk. Bewoners ervaren minder gezondheidsklachten, kinderen ontwikkelen zich beter als ze in een natuurlijke omgeving kunnen spelen en groen helpt bij het afvoeren van water en het verminderen van hittestress. Leiden kent meer dan 30 groepen en projecten die bijdragen aan vergroening. Hun rol is belangrijk en kan nog versterkt worden.

Concrete maatregelen:

- Zet het huidige vergroeningsbeleid door en versterk het waar mogelijk, bijvoorbeeld door het promoten en ondersteunen van meer groen in privé-tuinen en groene daken.
- Handhaaf en versterk gemeentelijke projecten als Samen aan de Slag en Ga Groen en steun wijkinitiatieven en groene organisaties in de stad.
- Zorg voor voldoende nesten voor vogels en groene daken.
- Sluit aan op de groen- en waterstructuren in de omgeving, zodat er voldoende leefgebied ontstaat voor de dieren.
- Neem concrete plannen op voor natuurinclusief bouwen en renoveren, bescherming van dieren- en plantensoorten in de gemeente, natuurkwaliteit en natuurbeheer van bermen en waterbeheer.

Extra actiepunten: • Stimuleer de verkoop van planten die bijdragen aan biodiversiteit en biologische bollen en zorg voor goede voorlichting over duurzaam en insecticidevrij tuinieren.

7. Mobiliteit: Duurzame mobiliteit voorrang geven

Waarom?

Mobiliteit legt een grote druk op milieu, klimaat en ruimte. Elektrificatie en rendabeler gebruik kunnen die druk verminderen. Nadelige gevolgen voor burgers en bedrijven moeten onderkend en vermeden worden. En dat kan! Voor gezonde mensen leent Leiden zich uitstekend voor fietsen en lopen. Alle wijken liggen op maximaal 15 minuten fietsafstand van het centrum. Voor mensen die minder mobiel zijn en voor goed bereikbare winkels en bedrijven moeten er oplossingen komen. De gemeente kan daaraan bijdragen door concrete stimuleringsmaatregelen.

Concrete maatregelen:

- Voltooi het plan om emissie-auto's uit het centrum te weren, verbeter (emissieloos) openbaar vervoer en neem het initiatief om het gebruik van elektrische deelauto's te intensiveren.
- Gratis openbaar vervoer in de regio Leiden voor alle bewoners van Leiden (invoering Leiden Pas).
- Ban reclame uit de stad die het gebruik van fossiele brandstof stimuleert.
- Breid het aantal laadpalen uit.

Extra actiepunten: Ga zoveel mogelijk over op slimme laadpalen in de stad: goedkoper voor inwoners, minder netcongestie en minder uitstoot CO₂.

8. Grondstoffen: De ontwikkeling van circulair grondstoffengebruik versnellen, biobased materialen en modulaire bouw bevorderen, evenals circulaire grond-, weg- en waterbouw

Waarom?

De Nederlandse circulaire ambities liegen er niet om, en ook gemeenten moeten aan de slag. In 2030 moet het gebruik van primaire grondstoffen zijn gehalveerd, in 2050 moet onze economie volledig circulair zijn. Er is echter veel meer mogelijk op het gebied van herbruikbare grondstoffen dan we nu in de stad zien. Circulaire economie is een model van productie en consumptie, waarbij bestaande materialen en producten zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, hersteld en opgeknapt. Op deze manier wordt de levenscyclus van producten verlengd en uitgebreid waardoor afval tot een minimum kan worden beperkt. Wanneer een product het einde van zijn levensduur bereikt, moeten de materialen zoveel mogelijk binnen de economie gehouden worden door recycling.

Concrete maatregelen:

- Bevorder modulair bouwen en circulair slopen.
- Neem in bouwverordeningen op dat er zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van gerecyclede of hernieuwbare bronnen.
- Hergebruik gebouwen (zoals kantoren) zoveel mogelijk voor andere doeleinden (zoals wonen).
- Versterk het netwerk van kringloopbedrijven en repaircafé's, verspreid over wijken in de stad.
- Inventariseer de materiaal- en reststromen in Leiden, laat de effecten zien van circulaire projecten en promoot hiermee de circulaire gemeente.

Extra actiepunten: • Zet een netwerk op van bedrijven die circulair werken en organiseer samen met dit netwerk promotiecampagnes gericht op hergebruik.

9. Woningcorporaties aan hun prestatieafspraken houden

Waarom?

Er ligt een forse opgave voor de verduurzaming van sociale huurwoningen. Daar zijn landelijke prestatie-afspraken tussen het Rijk, de Woningcorporaties, de VNG en de Woonbond toever gemaakt. Bijvoorbeeld om in 2028 alle E, F en G-labels bij deze woningen te laten verdwijnen. In 2034 moet tussen de 70% en 75% van de corporatiewoningen een label A of beter hebben en moeten 79% tot 85% van de corporatiewoningen geschikt zijn om te worden aangesloten op een duurzame warmtebron. Deze afspraken maken midden- en lage temperatuurverwarming mogelijk. Dit leidt tot structureel lagere lasten én een prettige, gezonde woonomgeving, die voor huurders (en voor bewoners van VvE's met huurders) van groot belang is.

Concrete maatregelen:

- Neem als gemeente de regie in de energietransitie zowel met betrekking tot sociale woningen als voor huurwoningen in VvE's.
- Scherp de prestatieafspraken met de corporaties aan en controleer of ze worden nageleefd.

Extra actiepunten: • Bevorder lage-temperatuurwarmtenetten die met goede isolatie geschikt zijn voor verwarming in de winter en voor koelen in de zomer.

10. Als gemeente het goede voorbeeld geven

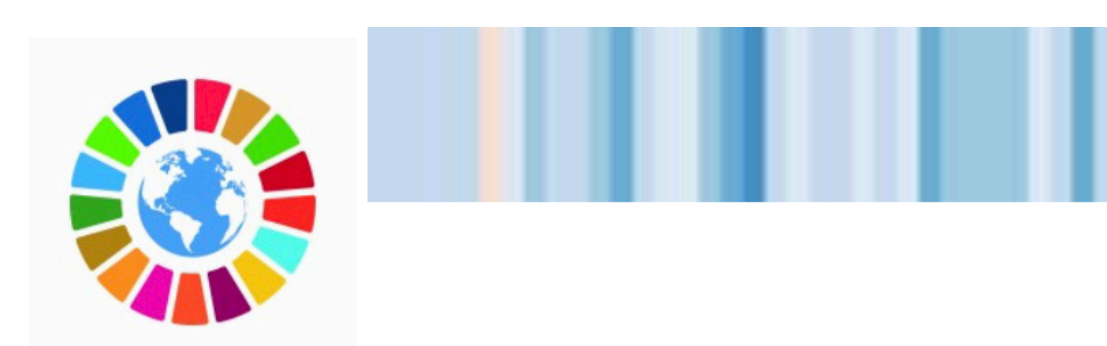
Waarom?

De voorbeeldfunctie van de overheid is van groot belang. De lokale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) zijn de grootste inkopers van Nederland. Dus duurzaam inkopen en aanbesteden is een groot thema. Zo komt bij aanleg en onderhoud van wegen en bruggen veel CO2 vrij. Er is al een uitgebreide praktijk van duurzaam aanbesteden. Daarbij wordt vaak gebruik gemaakt van een stevige CO2-prijs. Door in de planning (bij de kosten/baten analyse bijvoorbeeld) de werkelijke CO2-prijs mee te nemen krijgt klimaat in besluitvorming een plek.

Concrete maatregelen:

- Stel concrete en tijdgebonden reductiedoelen CO2 voor gemeentelijke inkoop en aanbestedingen.
- Zorg ervoor dat de gemeente Leiden gecertificeerd is voor de CO2 prestatieladder.
- Neem een reële CO2-prijs mee in de planning.
- Verduurzaam gebouwen in gemeentelijk eigendom;
- Sluit als gemeente aan bij thematische netwerken duurzame gemeenten (zoals Burgemeestersconvenant, Klimaatverbond Nederland, ICLEI).

Extra actiepunten: • Bevorder het Local4Local traject en stimuleer de lokale energiecoöperaties door als gemeente zodra dat mogelijk is ook energie bij hen af te nemen.

Duurzaam Docenten Netwerk Leiden

